

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

6. Idem declaratur in virtutibus Theologicis. Et primo in fide ex diversis Augustini principijs & locis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CAPVT QVINTVM.

Etiā cetera virtutes quidam affectus sunt dilectionis Dei.
Ostenditur hoc de virtute Religionis.

QUOD de quatuor istis virtutibus moralibus ostendimus, non aliud eas esse, nisi varios charitatis affectus, hoc idem in ceteris omnibus moralibus locum habet. Omnes enim ad illas quatuor velut quosdam cardines revocantur, & in operandi modo planè similes sunt. Quam ob causam videtur mihi Augustinus alias sub illis quatuor complexus esse. Religionem enim quæ præcipuè inter morales aminer, sub iustitia collocare solet. Itaque virtutem Religionis, non solum generali ista consideratione, quia iustitia quædam est creaturae rationalis erga Deum, juxta illud Augustini pronuntiatum: *Iustitia porro ea virtus est, quæ suis cuique distribuit. Quæ igitur iustitia est hominis, quæ ipsi hominem Deo vero tollit, & immundis demonibus subdit? Hocne est sua cuique distribuere? An qui fundum auferit eius, a quo impius est, & tradit ei qui nihil in eo iuris habet, iniurus est; & qui seipsum auferit dominantis Deo, a quo factus est, & malignis spiritibus subdit, iniustus est?* Non hac ergo tantum consideratione, quia iustitia est, sed etiam speciali respectu quia Religio est, semper Augustinus eam nihil aliud nisi AMOREM DEI esse definit. Alibi hoc, nisi me fallit, diversis ex Augustini locis demonstravimus; ut hic unum aut alterum ejus testimonium sit futurum satis. Itaque in libro decimo de Civitate, de amore Dei & proximi disputans, qui duplici dominico præcepto commendatur: *Hic inquit, est Dei cultus, hæc vera Religio, hæc recta pietas, hæc tantum Deo debita servitus.* De quo paulo antè quoque præmiserat: *Ei suavissimum adolevit mensum, cum in eius conspectu pio sanctoque amore flagrans.* Et in Epistola de gratia novi Testamenti ad Honoratum, ad ista verba Psalmi: *Qui timetis Dominum, laudate eum. Quis autem veraciter inquit laudat, nisi qui sinceriter amat? Tantundem ergo est, ac si di-*

ceret: Qui timetis Dominum, amate Deum. Dixit enim homini sicut scriptum est: Ecce pietas est sapientia. Porro pietas CULTUS DEI EST, NEC COLITUR ILLI NISI AMANDO. Et libro duodecimo de Trinitate: *Quis cultus eius (Dei) nisi AMOR EIVS, quo nunc desideramus eum videre, credimusque & speramus eum nos esse visuros.* Et Epistola vigesima nona ad Hieronymum: *Quid autem est pietas nisi Dei cultus? Et unde ille colitur nisi charitate.* Quæ sententia apud Augustinum sæpe, nec immerito celebrata est. Quisquis enim quempiam colit ac veneratur, quem non diligit, non ipsum sed id quod diligit colit. Id quippe colit quod ab alio, quem non dilectum colere videtur, nititur obtinere. Hinc præclare sanctus Augustinus: *Qui propter beneficia terrena Deum quærebant, non utique Deum sed illa quærebant, quia eo modo, timore secuti, non liberali dilectione Deus colitur. Sic ergo Deus non colitur. HOC ENIM COLITUR QUOD DILIGITUR.* Unde quia Deum rebus omnibus maior & melior invenitur, plus omnibus diligendus est ut colatur. Et quia non minus religionis actus Dei que cultus est oratio, de illa, quando non ex Dei sed rerum temporalium dilectione fluit, vide quid sentiat: *Nonne quotidie tales terrena diligentes, rogant Deum? Non rogant Deum, Attendite si possumus hoc dicere ad vivante ipso Deo. Deus gratis se vult coli, gratis se vult diligi, hoc est, caste amari, non propterea se amari, quia dat aliquid propter se, sed quia dat se. Qui ergo invocat Deum ut dives fiat, Deum non invocat. Hoc enim invocat, quod ad se vult venire, hoc est, quod diligit & habere cupit. Quæ de re plura dici possent. Sed ista satis patet aciem, nullam esse veram Religionem, aut cultum Dei, sed simulationem tantum & larvam ejus, nisi Deus sincere, & castè, hoc est, gratis & propter seipsum ex vera charitate diligatur.*

CAPVT SEXTVM.

Idem declaratur in virtutibus Theologicis. Et primo in fide ex diversis Augustini principijs & locis.

QUOD si vero ad ipsas duas primas virtutes Theologicas, fidem ac spem, animum advertamus, videtur quidem aliqua esse difficultas, quomodo & ista possint esse amor Dei; sed in Augustini doctrina res ista quoque certa est. Nullam enim & ipse agnosci fidem veram atque Christianam, nullam itidem spem, nisi ex Dei charitate dimanet. Quod quidem ex Augu-

stini principijs pluribus quam decem facile probaretur, nisi paucioribus expediri posset, aut pervicaci alicujus contestatione labor iste necessarius esse videretur. Tota quippe Augustini doctrina in hoc ipsum consonat. Paucis igitur contenti erimus, quibus tamen & quod istud revera docuerit Augustinus, & radix cur docuerit, sufficienter aperiat.

Augustinum igitur revera docuisse, quod

voluntas illa ex qua credimus Deo, & speramus in Deum, non alia sit, quam verus amor seu charitas Dei, diversis ex capitibus demonstrari potest. Et primo quidem ex ipso fundamento totius controversiæ cum Pelagianis. Totius enim disputationis cardo cum illis inimicis gratiæ fuit, unde bonæ & sanctæ voluntates nascerentur, utrum ex libero voluntatis arbitrio, an ex gratia Dei, juxta Prosperum cui dicitur fuisse disputatum, de sanctarum origine voluntatum, & fidei charitatisque principii, quam disputationem paulo ante tulisse dicit, de bonarum initio voluntatum. Hoc autem initium bonæ voluntatis à fide incipit, & in voluntate credendi continetur, dicente perspicuis verbis Augustino ad Vitalem, cum quo controversiam de bonæ voluntatis initiis versabat: Tu initium fidei ubi est etiam initium bonæ, hoc est, piæ voluntatis, non vis donum esse Dei. Iam vero nullam agnoscit bonam voluntatem Augustinus nisi charitatem, sicut hoc in præcedentibus aliquoties, ex perspicuis ejus multisque testimonijs demonstravimus. Nam ideo cum Pelagio disputans, qui bonam voluntatem nobis ex nobis esse contendebat, tanquam rem certissimam proferret, adversario suo dicit: Quasi vero aliud sit bona voluntas, quam charitas, quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo, & à Patre datam, ut filij eum essemus. Quid quod in fide continetur initium non solum bonæ, sed etiam piæ voluntatis prout in verbis ex Epistola ad Vitalem productis manifestum est. Pietas vero & secundum Augustinum & secundum veritatem nulla est, nisi Deus charitate diligatur. Hoc enim in præcedenti capite disertis verbis Augustini patefecimus, ergo necesse est in fide, multoque magis in spe, quæ provecior fide est, esse initium charitatis. Vnde quemadmodum Prosper totam cum Pelagianis controversiam ad bonam voluntatem revocavit, an esset ex Deo, ita sanctus Augustinus ad charitatem: Vnde est, ait ipse, in hominibus charitas Dei & proximi, nisi ex ipso Deo? Nam si non ex Deo, sed ex hominibus, vicerunt Pelagianum, si autem ex Deo vicimus Pelagianos. Si per hoc vincuntur Pelagiani quod charitas sit ex Deo, ergo necesse est in voluntate esse charitatem. Nam de voluntate credendi an esset ex Deo, summa erat tunc temporis, cum librum illum scriberet cum Pelagianis disputatione.

Lib. contra
Collas. c. 6.

Cap. 5.

Epist. 207.

Lib. de grat.
Christi. c. 2.

Lib. de grat.
& lib. arb.
c. 28.

Lib. de dono. Augustinus: Prævenit ergo & fidem gratia: alio-
Persév. c. 16. quæ si fides eam prævenit, procul dubio prævenit &

A voluntas, quoniam fides sine voluntate non potest esse. Si autem gratia prævenit fidem, quoniam prævenit voluntatem, profecto prævenit omnem obedientiam, videlicet etiam ad obediendum præcepto fidei, & per hoc consequenter prævenit etiam charitatem. QVA VNA VERACITER ET SVAVITER OBEDITVR. Ecce manifestè concludum ex eo quod gratia prævenit voluntatem & obedientiam, sine qua fides esse non potest, etiam prævenire charitatem, quia per charitatem Deo veraciter obeditur. Ergo necesse est obedientiam quæ in fide, multoque potius quæ in spe continetur, ex charitate proficisci. Vnde libro de correptione & gratia, cum corripentur quidam, quod Dei præcepta non facerent, respondebant, orandum esse Deum, ut det quod non dedit, id est, ipsam quæ præcepta eius sunt, fidei Dei & proximi charitatem. Ut sic cum bona voluntate facerent quæ præcipere. Et Augustinus fateatur obedientiam præcepti esse munus Dei, quæ necesse est, ut nisi ei cur charitas inest, quæ sine dubio ex Deo est. Vnde istud ex Apostolo in Augustino celebratissimum: Pleniudo legis charitas.

B Tercio, quia docet Augustinus contra Pelagianos, cupiditatem boni etiam imperfecti per quam homo ex reluctantante consentit bono, & ex nolente fit volens, esse ex gratia Dei, ne gratia quoquo modo secundum merita tribueretur. Quod ex professo libro secundo ad Bonifacium tradit. Sed ista prima cupiditas boni, quæ maxime in credendi voluntate manifestatur, est initium charitatis: Proinde cupiditas boni, inquit Augustinus, non homini à Domino est, si bonum non esset: si autem bonum est, non nisi ab illo nobis est. qui summus atque incommutabiliter bonus est. QUID EST ENIM BONI CUPIDITAS NISI CHARITAS, de qua Ioannes Apostolus sine ambiguitate loquitur dicens: Charitas ex Deo est. Et cum charitatis istius tam initium quam perfectionem ex Deo esse docuisset, ostendens quo pacto charitas illa initialis, qua bonum cupere incipimus, etiam ad fidem & spem in Deum & ad quodcumque præceptum concurret adimplendum: Benedictio dulcedinis, inquit, est gratia Dei, quæ fit in nobis ut nos deleat, ET CUPIAMVS, hoc est, AMEMVS QUOD PRÆCIPIT NOBIS. In qua si nos non prævenit Deus non solum non persequitur bonum, sed nec inchoatur ex nobis. Cum ergo sine illa cupiditate boni neque credere neque sperare, neque quicquid omnino boni inchoare possimus, profecto etiam sine charitate neque credere, neque sperare, neque quicquam omnino boni inchoare possimus. Itaque eandem illam Scripturam, qua semper uti solet, ut voluntatem credendi probet esse ex Deo, ibidem adhibet ut probet illam cupiditatem seu charitatem boni esse ex Deo, miseris orâia videlicet eius præveniet me, quia sicut ista misericordia præveniente inchoamus bonum, dum concupiscimus bonum, ita etiam inchoando & concupiscendo bonum, credimus & speramus.

D Quarto initium justificationis nostræ inchoatur à fide & spe, de quo tum alibi sapius, tum

tum in libro primo ad Simplicianum: Nisi ergo vocando procedat misericordia Dei, nec credere quisquam potest, ut ex hoc incipiat iustificari. Sed nulla omnino nec inchoata iustificatio hominis absque charitate: Charitas enim inchoata, inchoata iustitia est, charitas propecta, propecta iustitia, charitas magna, magna iustitia est.

Quinto, certissimum in Augustino principium est, nullum præceptum ab homine impleri nisi iustitia diligatur, quem admodum hoc iam sæpius ac diversis in locis ex multis Augustini locis ostendimus. Ergo neque præceptum credendi Deo & sperandi in Deum, sine iustitia dilectione impleri potest. Non enim minus iustitia & æquitas & recitudo sempiterna in præcepto credendi & sperandi, quam in alio quocumque proponitur. Sed iustitia diligere non potest, sine vera & proprie dicta charitate, quod etiam sæpius iam ostendimus; non igitur potest præceptum fidei & spei sine eadem illa charitate servari. Unde in illa generalia sancti Augustini pronuntia de eujusdemque legis, sive fidei, sive spei, sive temperantia, sive iustitia, sive fortitudinis observatione: Lex iudicare non potest nisi succumbat gratia; gratia autem qua infunditur charitas. Et, Charitas sola vult bonum. Et, Per donum charitatis delectat legem esse factorem. Et, Præceptum generale est charitatis. Et, Præcepta dilectionis id est charitatis caritas & caritas sunt; ut quicquid se putaverit homo facere bene, si fiat sine charitate, nullo modo fiat bene, quia videlicet non est fructus bonus, qui de charitate radice non surgit. Et similia quæ manifeste ostendunt nihil omnino neque credi, neque sperari recte posse, nisi charitas moveat voluntatem. Idque eo magis quia fides non docet, neque credi, neque sperari posse sine gratia Dei; inspiratio vero dilectionis ut cognita, sancto amore facimus, proprie gratia est, quæ contra Pelagianos defensa fuit, & à Concilio definita. Qua de re latius in præcedentibus.

Denique, ut alia sancti Augustini principia prætermittam, hoc ipsum aliquando claris verbis Augustinus asserit. Nam de modo disputans quo aliquis trahitur ut ad Christum veniat, hoc est, sicut ipse exponit, ut credat, expresse docet hoc fieri amando. Trahitur enim animus, inquit, voluptate. Est enim quedam voluptas cordis, cui dulcis est parvi ille calculus. Et pau-

lo post hominem ad Christum trahi exiit, quia delectatur veritate, delectatur beatitudine, delectatur iustitia, delectatur sempiterna vita. Trahitur Christus est. Quibus verbis veritas & beatitudo & iustitia & sempiternus amor veritatis & iustitia, ut omne dilectionis exprimitur. Nam talis dilectionis veritas & beatitudo & iustitia & sempiternus amor explicans paulo inferius: Nunc, i quibus pueri demonstrantur, & trahitur. Et quia trahitur, trahitur, AMANDO trahitur. Et hoc amando fidei qua venit ad Christum: si enim qua inter delicias & voluptates terrenas delectatur, amantibus trahunt, quoniam veritas est, trahit ut voluptas, non trahit revelatus Christus & fides. Quid enim fortius desiderat anima quam veritas? Christus enim, ut præmiserat, est veritas. Et amando desiderandoque veritatem trahitur, id est, credimus. Unde addit infra, quod Deus docet nos credere DELECTANDO, non necessitatem imponendo. Notum est autem quod Augustino delectatio amoris est causa: Nisi enim delectet voluntas moveri nullo pacto potest.

Quod si ratio huiusce doctrine quaeritur, ea ex sancti Augustini principijs non oblectur. Non enim agnoscit sanctissimus Deus in universis operibus suis nisi duos amores, creatoris & creaturæ, ex quorum alterutro necesse est ut quocumque actio voluntatis oratur. Ille charitas est, iste cupiditas, quæ illa de celo est Deo plantante, ista ex mundo diabolo seminante: Nemo enim volens aliquid facit, inquit Augustinus, quod non in veritate prius dixerit. Quod verbum amore concipitur, aut creatura sive creatoris, id est, aut natura mutabilis aut incommutabilis veritatis. Ergo aut cupiditas aut charitas. Notum est autem sanctum Augustinum, cupiditatem omnem, tanquam omnium vitiorum & peccatorum radicem existere damnare, radicem enim omnium malorum cupiditas, quod ipse de ista generali cupiditate, quæ in universis peccatis dominatur, intelligere solet. Hac ergo ab omnibus operibus bonis maximèque fidei & spei actibus, quam longè sine ex Augustini mente removenda, ut sine monstri similis videretur, qui nos fide & spe Christiana ex cupiditate creaturæ credere ac sperare fateretur. Charitate igitur, hoc est, dilectione creatoris opus est, quæ voluntatem ad adhibendam fidem Deo & in eo sperandam inclinet & flectat.

CAPVT SEPTIMVM.

Dilectio ista ex qua nascitur fides, charitas imperfecta est, & quo sensu.

SE ne quis in hac doctrina fallatur, sciendum est, non semper ita sumi ab Augustino charitatem, quemadmodum hoc tempore passim & ferè semper in scholis usurpari solet. Nunc enim per charitatem nihil aliud intelligimus, quam virtutem illam dilectionis in tam perfecto gradu, ut su-

per omnia diligatur Deus. Quo sanè sensu certum est ex Augustini mente, fidem & spem non supponere charitatem ex qua nascuntur, sed è contrario fidem & spem charitatem imperfectam, sicut & peccatorum remissionem, & non sternere. Unde sæpius docet, quod si quis impetrat charitatem. Ut in Epistola ad Paulum.